

ПУСТОШ

ÖDESMARK

Copyright © Stina Jackson 2020

Published by agreement with Salomonsson Agency

© Любомир Гиздов, *превод от шведски*

© Живко Петров, *дизайнер на корицата*

© Сиела Норма АД

София • 2021

ISBN: 978-954-28-3494-6

СТИНА ДЖАКСЪН
ПУСТОШ

Превод от шведски
Любомир Гизгов

На мама и татко

*Там, отдето идете, няма нищо,
дето мислите, че отивате – и там няма нищо,
и не го бива мястото, дето стоите в момента,
ако не можете да се махнете.¹*

Фланъри О'Конър, „Мъдра кръв“

¹ Превод от англ. Людмила Колечкова („Мъдра кръв“, изд. „Христо Г. Данов“, 1986). – Б. пр.

ПЪРВА ЧАСТ

РАННАТА ПРОЛЕТ НА 1998 Г.

Момичето се придвижва в нощта. Луната му се усмихва бледо, докато то върви на зигзаг между локвите, които снегът е оставил след себе си. Денонощната бензиностанция запраща неоновите си светлини над пустошта. То влиза и си купува кенче кола и пакет червено „Марлборо“. Продавачът има мил поглед, което кара момичето да извърне очи. Излиза, застава до осветената автомивка и пали цигара. Издиша дима към нощното небе и спира погледа си върху камиона, паркиран до бензиновите колонки. На шофьорското място спи мъж. Носи тъмна шапка с козирка, а брадичката му е клюмнала към гърдите. То пуска недопушената цигара на земята и я стъпква. Огрени от уличните лампи, локвите около него блестят подобно на машинно масло, докато крачи по асфалта. В далечината се чува шум от няколко самотни коли, но с изключение на това е тихо. Напрежението гъделичка гръбнака му. Щом стига до камиона, то стъпва на степенката, хваща се за огледалото и се надига, така че лицето му да е на една височина с това на спящия мъж. Сега, отблизо, вижда, че той е по-млад, отколкото си е мислило. Бузите му са засенчени от рехавя брада, а на едното му ухо блести обеща.

Девојката вижда как кокалчетата на собствената ѝ ръка се доближават до стъклото. Почува съвсем ненатрапчиво, но въпреки това мъжът се сепва и от рязкото движение шапката му пада и разкрива оплешивяващо теме. Той примигва към нея. Минава известно време, докато се осъзнае и свали прозореца.

– Какво има?

От адреналина ѝ е трудно да се усмихне. Ръката, с която стиска огледалото, вече я боли.

– Чудех се просто дали искаш компания?

Той я зяпва с отворена уста. В първия момент изглежда, сякаш ще възрази, но после кимва към свободната седалка.

– Влизай.

Тя заобикаля камиона, а очакването цъфти в корема ѝ. Извърта глава, за да провери дали някой не се крие в сенките, но единственият човек, когото вижда, е продавачът, а той не гледа навън. Почти два през нощта е и на бензиностанцията няма други коли. Ако се случи нещо, няма да има свидетели.

Мъжът вдишва тежко през устата, когато тя сяда до него.

– Така, и коя си ти?

– Просто момиче.

В кабината мирише на топлия му дъх.

– Това го виждам.

Изглежда смутен, разтърква очи с длани и я поглежда с периферното си зрение, сякаш тя е непознато животно, което не иска да раздразни.

– И как така реши, че искаш да седнеш тук, при мен?

– Ами изглеждаш самотен.

Тя го предизвиква с поглед, той ѝ се струва изплашен и това ѝ вдъхва кураж. Мъжът се подсмивва, заравя нервно пръсти в брадата си и поглежда към нея.

– Значи не си такава, дето иска пари?

Тя слага ръката си върху неговата. Сребърните ѝ пръстени проблясват като сълзи в мрака. Надява се, че той не усеща как бушува кръвта ѝ.

– Не, не съм такава.

В задната част на кабината има предостатъчно място. Той я слага да легне върху тясна койка и я хваща за ханша с тежките си ръце, докато прониква в нея. Не се събличат, правят го с панталони около глезените, едва ли не сякаш очакват някой

да ги спипа. Тя вдига поглед и вижда от една снимка да ѝ се усмихва дете. Увило е пухкавите си ръце около врата на лабрадор с цвят на шоколад, който изглежда, като че ли се усмихва заедно с него. Тя отмества погледа си към смачканите завивки. Не минава дълго, преди той да изреве и да го изкара бързо от нея, за да свърши на пода. Тя се навежда и вдига бикините си. Изведнъж плачът почти я застига и тя преглъща няколко пъти, за да го задуши.

Мъжът се е оживил. Закопчава колана си с новопридобито самочувствие, като тийнейджър, който за пръв път си е легнал с момиче. Това я смайва. Колко си приличат. Мъжете.

Сядат в предната част на кабината и пушат. Отвън светът е тъмен и влажен. Между краката ѝ пари, но усещането, че има нужда да се разплаче, е отминало.

– Накъде отиваш?

– Към Хапаранда.

Диалектът му звучи забавно, сякаш пее.

– Искаш ли да те закарам? – добавя той.

Тя извърта глава, за да издиша дима.

– Отивам по-далеч от Хапаранда.

Зъбите му блестят в мрака. Не е правил такова нещо друг път. Тя вече вижда как го обземат угризения. Кимва към бензиностанцията и с глас, с който опитва да омаловажи станалото, казва:

– Мисля да си взема нещо за ядене, ти искаш ли?

– Бих изяла една канелена кифла.

– Окей, ще купя.

Вади ключа от стартера и ѝ се усмихва сдържано, преди да отвори вратата и да излезе навън. Върви с леко сблизени колене и гази в локвите, без да обръща внимание на плискащата вода. Момичето го гледа и обмисля дали все пак да не тръгне с него. Може да слезе в Люлео. Чувало е, че това е доста голям град, а в градовете човек може да изчезне.

Най-лошо беше на здрачаване, когато идваше прозрение-то, че е отлетял още един ден. Ден като всички останали. Стоеше на мястото си зад касата и опитваше да се преструва, че не вижда мрака, който се спускаше от другата страна на витрината. Да стои под ярката светлина на флуоресцентните лампи, беше като да се намира на сцена. Хората, които спираха да заредят, я виждаха там вътре, виждаха изморените ѝ движения и блуждаещия ѝ поглед. Тънката ѝ коса, която вече не стигаше до раменете, и фалшивата усмивка, от която я боляха бузите. Виждаха я, докато тя можеше само да долови присъствието им.

Бензиностанцията се намиреше в средата на градчето и тя знаеше имената на почти всички, които минаваха през вратата, но не ги познаваше. За сметка на това те сигурно си мислеха, че я познават. Във всеки случай знаеше какво говорят за нея. За дъщерята на Бьорнлунд, как светът бил в краката ѝ, но тя така и не си станала от задника. А сега вече беше късно, красотата и жизнените ѝ сили започваха да я напускат. Песента беше затихнала. Единственото ѝ постижение беше детето, момче, но как се бе появило, никой не знаеше, защото тя никога не бе имала мъж. Поне доколкото им беше известно. Момчето се появи от нищото и въпреки всички слухове, които се бяха натрупали през годините, така и не стана ясно кой е бащата. Това беше неудобен въпрос, който все още водеше до спорове. Единственото, за което хората от околността бяха на едно мнение, беше, че Лив Бьорнлунд никога няма да заживее като нормален човек. Може би дори щяха да я съжеляват, ако не бяха парите. Трудно беше да съжеляваш човек, който разполага с цяло състояние.

Тя отпи от студеното кафе от машината и погледна скришом към часовника. Секундите пулсираха в слепоочията ѝ.

Точно в девет щеше да слезе от сцената, поне за днес. Ако не го направеше, мозъкът ѝ щеше да експлодира. Но стрелките стигнаха до девет и пет, докато се появи колегата, който застъпваше на смяна. Дори и да забележа колко ѝ е кипнало, той не го показа. Каза само: „Баща ти те чака отвън“.

Видар Бьорнлунд беше паркирал на обичайното място до колонката за дизел. Седеше в разнебитеното си волво, стиснал болезнено волана с подобните си на птичи нокти юмруци. На задната седалка, като сянка, седеше Симон, загледан в телефона си. Тя докосна коляното му, преди да си сложи колана, и той я погледна за секунда. Усмихнаха се.

Видар завъртя ключа и колата се съживи с кашлица. Старата консерва от началото на деветдесетте беше по-подходяща за скрап, отколкото за напуканите междуселски пътища, но щом тя отбеляза това, той просто махна с ръка, както винаги.

– Не мърка като котка, но се движи.

– Не мислиш ли, че е време да приемем горчивата истина и да купим нова?

– Как ли пък не. Да купиш нова кола, е все едно да си избършеш задника с парите.

Лив отново се обърна към Симон. Дългите му крака и ръце изпълваха цялото пространство отзад. Промяната беше настъпила, без Лив да я забележи. Един ден той просто седна срещу нея и вече беше голям мъж. Пълните бузи бяха заменени от остри черти и все по-сгъстяващи се рижави косъмчета. От закръгленото ѝ момче нямаше и следа. Тя опита да улови вниманието му, но той като че ли не забележа. Палците му бяха трескаво по екрана на телефона. Беше потънал дълбоко в друг свят, до който тя нямаше достъп.

– Как беше в училище?

– Добре.

– Училище – изсумтя Видар. – Загуба на време.

– Не започвай – каза Лив.

– В училище се научаваш на три неща – да пиеш, да се биеш и да гониш фусти.

Видар завъртя огледалото, така че да види внука си.

– Не съм ли прав?

Симон скри уста под яката си, но Лив видя, че се усмихва. Старият развеселяваше повече Симон, отколкото нея. Синът ѝ имаше способността да отминава със смях неща, от които тя побесняваше.

– Говориш така само защото нямаш образование – каза тя.

– Че за какво ми е образование? Аз вече знаех да пия и да се бия. И женора не ми липсваха. Поне докато бях млад.

Лив поклати глава и се обърна към гората, по-далеч от жилестите ръце, стиснали волана, и дъха на стария, който изгаряше въздуха между тях. Скоро асфалтът премина в чакъл, а дърветата се сгъстиха. По пътя нямаше други коли и той беше пуснал дългите. Отвъд тяхната светлина цареше единствено мрак. Тя разкопча горните копчета на работната си риза и задращи с нокти шията и гърдите си. Сърбежът винаги се засилваше, докато се прибираха, все едно тялото ѝ отчаяно опитваше да излезе от собствената си кожа. Хиляди мравки плъзваха по скалпа и по ръцете ѝ и я караха да раздира кожата си до кръв. Дори да бяха забелязали, Видар и Симон не казаха нищо. Бяха свикнали с поведението ѝ и не ѝ обръщаха внимание. Телефонът на момчето вибрираше през равни интервали, постоянно настояваше за внимание. Старият гледаше пътя и скърцаше със зъби. Когато говореше, по-скоро дъвчеше думите, отколкото да ги изговаря.

Щом стигнаха Йодесмарк², в главата ѝ се появиха обичайните спомени за всички пъти, когато бе изскачала от колата, за да се втурне в обятията на смърчовете, сякаш те можеха да я защитят. Селото беше разположено като аванпост до пътя, който вече не водеше наникъде. Няколко мили на запад гъс-

² Букв. пустош, пуста земя (шв.). – Б. пр.

талакът и руините на миналото го поглъщаха. Ако обиколеше селото, човек оставаше с впечатлението, че гората е на път да погълне и него. Къщите бяха на задоволително разстояние една от друга, разделени от иглолистни дървета, блата и езерото, което се простираше по средата и отразяваше пустошта. Имаше всичко на всичко четиринайсет имота, но само пет от тях бяха обитавани. Останалите стояха със закованите си прозорци и обрулени тела в очакване да бъдат погребани.

Лив познаваше тези земи по-добре от собствената си същност. Стъпалата ѝ бяха отгпквали всички пътеки, които се виеха между дърветата, и тя знаеше къде дреме всеки извор, всеки боровинков храст и всеки забравен кладенец. Познаваше и хората, макар да ги избягваше. Можеше да разпознае смеха и миризмите, които довяваше вятърът, и не беше нужно да вдига поглед, за да разбере чия кола минава по чакъла или чия резачка разсича тишината. Чуваше лая на кучетата им. Звънците на кравите им. Те едновременно я задушаваха и ѝ вдъхваха живот. Земите и хората.

Бьорнгорден, домът ѝ от детинство, беше разположен на възвишение, надеждно обграден от гората. От стаята си на втория етаж Лив можеше да види черното око на езерото долу в долината. Видар беше построил къщата, преди тя да се роди. Беше останала тук дълго след като порасна, въпреки че още като дете се беше заклела да се махне. Само че не просто беше останала, а беше оставила Симон да расте на това забравено от бога място. Три поколения под един покрив, както бяха живели хората едно време, когато не са имали друг избор. Но сега нищо не го налагаше, освен нуждата, която сами създаваха, за да задържат другия. И колкото повече време минаваше, толкова по-трудно ставаше да вдигне поглед над върховете на смърчовеите и да си представи живот някъде другаде. По-лесно беше да се остави да бъде погълната заедно със селото.

Видар спря пред бариерата и се изкашля, за да прочисти гласните си струни.

– Друго си е у дома – каза той и се вторачи в западналата къща на хълма.

Двигателят работеше на празен ход, докато Симон отиде да отключи катинара. Лив едва го разпознаваше в гръб, с широките рамене и волския му врат. Щом вдигна бариерата, Видар подкара бавно, а Симон веднага заключи след тях. Лив зачеса с нокти възпалената си шия, докато се приближаваха към къщата.

– Той вече не е дете – каза тя.

– Не, и по-добре.

Лив хвърли поглед към баща си и констатира, че времето се е отразило и на него. С годините Видар се беше свил, сбръчканата му кожа висеше отпуснато над кокалите и оставяше впечатлението, че той бавно се топи отвътре. Но живецът му гореше все така силно. В очите му блестяха безмилостни пламъци, когато я погледнеше. Тя извърна глава и видя собствения си празен поглед в прозореца на вратата. Здрачът отдавна беше догорял, оставяйки само мрак.

*

Лиам Лиля наблюдаваше отражението си в счупеното огледало. Дългата пукнатина в стъклото минаваше като белег през лицето му, разкривяваше носа и скулите. Долната половина се ухили. Бели зъби наред тъмната набола брада. Горната половина не се усмихваше. Очите се вираха в него. Нахално, все едно искаха да се заядат. Ако не бяха неговите собствени очи, никога не би търпял някой да се вира така в него. Без да трепне.

– Да не се гримираш, деба?

Гласът на Габриел долетя от другата страна на вратата.

– Ей сега идвам.

Лиам пусна чешмата, пъкна ръце под студената струя и изпакна лицето си. Заболя го раната на бузата, както и един зъб на долната челюст, но той приветстваше болката. Тя придаваше острота на света.

Щом излезе, продавачът в магазина го проследи с поглед. Възрастен, плешив мъж, който примигваше нервно. Лиам се обърна към него и усети раздразнението да се надига в гърдите му. Мускулите на лицето му се стегнаха и изражението му застина. Времето забави ход. Габриел тикна небрежно пакет чипс в гърдите му и опаковката изшумоля.

– Ето ти закуска – каза той. – Взех и цигари.

Седнаха в колата и отвориха чипса и ледената кола. Небето беше започнало да просветлява, но слънцето още не се беше показало над дърветата. Габриел изгълта чипса за по-малко от десет минути, след което се зае да свива умело един джойнт.

– Вчера проверих насаждението – каза той. – Две лампи са изгорели, трябва да вземем нови.

Лиам смачка опаковката от чипса на топка и запали двигателя.

– Сега това е твоя работа – каза той. – Аз вече не участвам.

– Растенията са страшни – отвърна Габриел, все едно не го беше чул. – Най-добрите, които сме имали. Мисля да вдигна цената.

Лиам хвърли поглед към колата, паркирана до тяхната. На пасажерското място седеше жена, която си начерви устните, след което се прозя широко. Устата ѝ се превърна в червен кръг, сигнализиращ опасност. Той се зачуди какво ли работеше тя, дали имаше деца. Може би къща с двор и люлки. Шофьорът, предполагаемо мъжът ѝ, се върна от бензиностанцията и се сви зад волана. Имаше скучни очила и зализана коса. Лиам вдигна ръка и приглади собствената си грива, но грубите кичури не подлежах на опитомяване. Колкото и да опитваше, никога нямаше да изглежда като тях, като обикновените хора.

Оставиха Арвидсяур зад гърба си, следвайки малките пътища, които се извиваха навътре в недокоснатите земи, далеч от хората. Големите водни огледала от двете страни на пътя почервенияха заедно с небето. Габриел пушеше джойнта си със затворени очи и единствено гръмката му кашлица нарушаваше тишината. Звучеше, все едно ребрата му са се откачили и се търкалят в гърдите му. Имаше белег под долната устна, от който лявото ъгълче на устата му беше леко увиснало. Това беше последица от една рибарска кукичка, която му се закачи, когато беше малък. Само че Габриел твърдеше, че са го срязали с нож. Тази история му подхождаше повече.

След края на езерата имаше единствено гора, надвиснала мрачна и гъста над напукания асфалт. Стомахът на Лиам се сви неспокойно.

– Той знае ли, че идваме?

Габриел се закашля и колата се изпълни с миризма на немити зъби и дим.

– Знае.

Обрасла железопътна линия се появи от нищото и продължи известно време покрай пътя, преди отново да се скрие под горския килим. Минаха покрай изоставена гара, обгърнатата от задрямала зеленина. Ръждивите вагони бяха обсипани с дупки от куршуми, през които се провираха храсти и друга растителност. Малко по-нататък се виждаха останките от стопанство, обградено от празни пасища, където избуяла трева и клюмнали цветя очакваха слънцето да им заповяда да се надигнат.

Асфалтът премина в чакъл и Лиам сви по един по-тесен път, а след това по още един. В началото все се бъркаше – по времето, когато нямаше книжка, а колата, която караха, беше крадена. Тогава пътят до къщата на Юха му се струваше като лабиринт през пустошта и именно такава беше и идеята. Никой да не може да го открие.

Измежду дърветата, до един черен, клокочещ ручей, се подаваше небоядисана дървена колиба. Дотук нямаше прокарано нито електричество, нито вода. Лиам паркира на задоволително разстояние и двамата поседяха смълчани известно време, докато се окопитят. От комина се нижеше струя дим, която се разстилаше като одеяло върху дърветата. Гледката би могла да изглежда идилично, ако не бяха мъртвите животни. От дърветата висяха два трупа, одрани и обезглавени. Огромни парчета месо, които блестяха на слънчевата светлина.

Щом отвориха вратите на колата, чуха шепота на смърчовете и песента на ручея. Лиам взе найлоновата торбичка с кафето и тревата, избягвайки да гледа към висящите трупове. За една ужасяваща секунда си втълпи, че това всъщност бяха хора, които Юха е изкормил.

Юха Берке, самотният вълк, който се беше отлъчил и рядко припарваше сред цивилизацията. Говореше се, че причината била ловджийска злополука от деветдесетте. Юха застрелял собствения си брат по време на лов за лосове. Няколко полицейско разследване, но майка му така и не могла да му прости, а мнозина твърдяха, че го е направил нарочно, че завистта е взела връх. Това се беше случило, преди Лиам да се роди, и единственото, което знаеше със сигурност, беше, че Юха отбягваше хората толкова усърдно, колкото и те отбягваха него.

От храстите се появи куче и те застинаха, докато то душеше гневно. От гърлото му се чу напевно ръмжене, въпреки че кучето вече ги познаваше. Габриел се изплю в тревата.

– Ще ми се да застрелям проклетия звяр.

Кучето притича пред тях, когато тръгнаха към къщата.

– Давай пръв – каза Габриел. – Теб по те харесва.

Лиам усети как тялото му се вдърви, когато приближиха. Посещенията при Юха винаги го тревожеха, макар че повечето пъти дори не се налагаше да го виждат. Най-често той просто подаваше ръка навън, колкото да им даде парите и да

си вземе нещата. Не си падаше по празните приказки. Въпреки това обаче мускулите на Лиам се стягаха всеки път, когато се изправеше пред самотната колиба.

С Габриел беше същото. Беше се умълчал и се влачеше на няколко крачки зад Лиам. Може би се дължеше на отдалечеността на мястото. Намираха се на територията на Юха. Или пък беше заради трагедията, която тегнеше над самотния мъж като буреносен облак. Въпреки че бяха минали години от злополуката, тъгата беше отпечатана дълбоко в лицето му. Имаше нещо плашещо в човек, който е изгубил всичко.

На вратата висеше небрежно прикован череп на сърна, който се разклати, щом Лиам почука. Кучето пуфтеше в краката им. Отвътре се чу стържещ звук, по изтърканите дъски се влачеха стъпки. Вратата се откряна едва-едва и разкри кльощав силует от другата страна на пролуката. Вътре гореше огън и в сумрака се движеха сенки. Юха подаде глава навън и направи гримаса към развиделяващото се небе. Беше достатъчно възрастен да им бъде баща, някъде между четиресет и петдесетгодишен, но тялото му беше здраво и жилаво като на младеж. Дългата му коса висеше на опашка, а лицето му беше белязано от времето и премеждията.

Без да каже и дума, той взе торбичката от Лиам, приведе се и подуши тревата, за да се увери в качеството ѝ, след което му подаде банкнотите. На Лиам му стигаше да им хвърли бърз поглед, за да види, че не са достатъчно. Това го учуди. Юха Берке никога не се бе опитвал да мами с плащането.

– Това е само половината.

В очите на Юха грейна странен пламък.

– А?

– Трябва да платиш цялата сума, това е само половината.

Юха се отдръпна обратно в сенките с бързо, котешко движение. Държеше едната си ръка зад гърба, сякаш криеше нещо, може би оръжие. Лиам усети как сърцето му се разтуптя.

– Влезте за малко – каза Юха от мрака. – Да поговорим.

Лиам пхна банкнотите в джоба си и погледна към Габриел. Той изглеждаше преbledнял и нервен. Това беше нещо ново, Юха никога не ги беше канил вътре. След като получеше каквото иска, той обикновено ги изпъждаше като бездомни кучета, които не може да си позволи да нахрани. Сега за пръв път им предлагаше да престъпят прага. Лиам мерна ловджийските пушки, наредени прилежно до огнището. На рафта над камината имаше редица малки животински черепи, зинали безпомощно насреща им.

– Хайде де – каза Юха. – Не хапя.

Изминаха няколко бездиханни секунди, в които всичко застина, чуваше се единствено пращането на огъня и вятърът в дърветата. Юха ги подканяше отвътре със загадъчна усмивка. Лиам пое дълбока глътка свеж въздух, преди да влезе. Жегата в тясното пространство го захлупи, а носът му се изпълни с непознати миризми, докато очите му се мъчеха да различат всичко, което се криеше в сенките. Беше като да влезе в хралупа. Или в капан.

*

Лив беше сама с утрото. Светлината се процеждаше между голите брези и се съгъстваше като светеца коричка на рана върху черната гора. Тя стоеше с гръб към къщата и избягваше да се обръща. Дъхът ѝ беше като щит срещу света. Не видя, че лампите светват, нито чу, че някой вика името ѝ. Едва когато малкото женско куче доприпка и затанцува в краката ѝ, тя заби брадвата в цепеницата и се обърна.

Видар стоеше на верандата. Очите му представляваха два черни прореза.

– Ела да ядеш – викна той с дрезгавия си глас.

После се прибра. Лив изтупа якето си и тръгна неохотно към къщата. Стъпките ѝ звучаха като барабанене в тишината.